

Základná škola, J. Alexyho 1941/1, Zvolen	SMERNICA SM-09/2017 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školskom prostredí	Vydanie: 2 Revízia: 1 Počet strán: 9 Účinnosť: 01.09.2017
<p>SMERNICA</p> <p>k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školskom prostredí</p>		
Vypracoval:	PaedDr. Miroslava Štímelová, štatutárna zástupkyňa RŠ	Podpis:
Kontroloval:	Mgr. Andrea Koledová, výchovná poradkyňa	Podpis:
Schválil:	Mgr. Miloslava Olerínyová, riaditeľka školy	Podpis:

Úvodné ustanovenie

Riaditeľka Základnej školy, J. Alexyho 1941/1, Zvolen (ďalej škola)
v súlade s Metodickým usmernením MŠ SR č. 7/2006 – R z 28. marca 2006

v y d á v a

Smernicu k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v škole a školských zariadeniach.

Čl. 1

Charakteristika šikanovania

1. Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorého zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrašovanie. Ide o cielené a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví.
2. V rámci účinnej prevencie šikanovania je dôležité :
 - a) zabezpečiť spoluprácu rodičov, žiakov a zamestnancov školy,
 - b) dôsledne vykonávať dozor zo strany pedagogických zamestnancov počas prestávok a v „kritických“ zónach školy,
 - c) informovanosť všetkých zainteresovaných (pedagogických zamestnancov, rodičov, žiakov) o postupe pri odhalení agresívneho správania sa žiakov,
 - d) spolupracovať s odborníkmi CPPPP,
 - e) zabezpečiť vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania a agresívneho správania.

Čl. 2

Podstatné znaky šikanovania

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou,
- e) urážlivé nadávky, posmech,
- f) odcudzenie vecí atď.

Čl. 3

Podoby šikanovania a jej prejavy v školskom prostredí

1. **Priama podoba:**
 - a) fyzické útoky,
 - b) urážlivé prezývky,
 - c) nadávky,

- d) posmech,
 - e) tvrdé príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôle obeť,
 - f) odcudzenie vecí atď.
2. **Nepriama podoba:**
- a) prehliadanie a ignorovanie obeť.
3. **Prejavy šikanovania :**
- a) zhoršenie vzťahov v triednom kolektíve,
 - b) vtieravé správanie agresora,
 - c) utiahnuté správanie obeť,
 - d) obeť čaká na odchod spolužiakov zo školy,
 - e) obeť sa zdržiava počas prestávok v blízkosti učiteľa,
 - f) zhoršenie správanie obeť,
 - g) zvýšená chorobnosť obeť,
 - h) obeť máva „náhodné“ zranenia,
 - i) obeť máva často poškodené veci v osobnom vlastníctve a školské pomôcky.

Čl. 4 Zodpovednosť školy

1. Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade so školským zákonom. Dohovorom o právach dieťaťa a podľa pracovného poriadku školy.
2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí zamestnanci školy:
 - a) ktorí realizujú vyučovací proces,
 - b) ktorí vykonávajú počas prestávok pedagogický dozor na chodbách,
 - c) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (školské výlety, kurzy, exkurzie, kultúrne podujatia, športové podujatia a ďalšie školské akcie),
 - d) ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov.
3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§ 422 Občianskeho zákonníka).
4. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, **nesmie** byť zamestnancami školy **v žiadnej miere akceptované**. Pedagogický zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi **bez meškania riešiť** a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc. Je povinný ihneď túto skutočnosť oznámiť triednemu učiteľovi agresora a obeť, výchovnému poradcovi, prípadne vedeniu školy.

Čl. 5 Účastníci prevencie šikanovania

- a) vedenie školy – dohliada na realizáciu celoškolskej stratégie proti šikanovaniu,
- b) výchovná poradkyňa – koordinuje preventívne pôsobenie, eviduje potencionálnych agresorov a obeť, spolupracuje s triednymi učiteľmi, koordinátorom PDZ a CPPPP,

- c) špeciálny pedagóg a školský psychológ – pomáha zmierňovať možné príčiny agresie, sprostredkúva kontakty s poradenskými inštitúciami,
- d) triedny učiteľ – buduje triedny kolektív na báze vzájomnej dôvery medzi ním, žiakmi a rodičmi,
- e) ostatní pedagogickí zamestnanci – aktívne sa podieľajú na nesúhlasnom postoji voči prejavom šikanovania,
- f) vychovávateľky ŠKD – sledujú správanie detí v čase po vyučovaní a spolupracujú s rodičmi,
- g) vedúci záujmových útvarov – vid' vychovávateľky,
- h) žiaci – sledujú správanie v rámci triednych kolektívov a sú oboznámení so spôsobmi boja proti šikanovaniu,
- i) rodičia – sledujú správanie svojich detí a spolupracujú s učiteľmi,
- j) všetci zainteresovaní – spolupracujú s poradnými organmi – Polícia, CPPPP, ČŠPPP, UP a pod.

Čl. 6

Priestupková a trestnoprávna zodpovednosť

1. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať skutkovú podstatu priestupkov v zmysle zákona č. 372/1990 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Ide predovšetkým o priestupky:
 - a) proti občianskemu spolunažívaniu,
 - b) proti majetku.
2. Zodpovedným za priestupky je ten, kto v čase spáchania priestupku dovŕšil **pätnásť rok svojho veku**. Ak v čase spáchania priestupku dovŕšil pätnásť rok a neprekročil osemnásť rok svojho veku, zaraďuje sa do kategórie „**mladistvých**“.
3. Šikanovanie žiakov môže v určitých prípadoch napĺňať aj skutkovú podstatu trestných činov v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. - Trestný zákon. Ide najmä o trestný čin:
 - a) ohovárania,
 - b) nebezpečného vyhrážania,
 - c) ublíženia na zdraví,
 - d) obmedzovania osobnej slobody,
 - e) nátlaku,
 - f) vydierania,
 - g) lúpeže,
 - h) hrubého nátlaku,
 - i) krádeže,
 - j) poškodzovania cudzej veci,
 - k) neoprávneného užívania cudzej veci.
4. Páchateľom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchateľstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.
5. Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu dovŕšil **štrnásť rok svojho veku**. Žiaci, ktorí v čase spáchania trestného činu dovŕšili štrnásť rok a neprekročili

osemnásť rok svojho veku sa podľa trestného zákona zaraďujú do kategórie „mladistvých“.

6. Pedagogický zamestnanec školy, ktorý sa dozvie o prípade šikanovania a **neprijme v tomto smere žiadne opatrenie, sa vystavuje riziku trestného postihu.**
7. Konaním podľa predchádzajúceho bodu môže pedagogický zamestnanec naplniť i skutkovú podstatu trestného činu neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo uloženú mu podľa zákona.

Čl. 6

Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že v priestoroch budovy počas školského vyučovania a na školských akciách uvedených v čl. 4, bod 2, písm. c) sa zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický i nepedagogický zamestnanec povinný postupovať:

1. Zamestnanec, ktorý zistí šikanovanie, **informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obete** (predtým si zistí meno a priezvisko žiakov a triedu, ktorú navštevujú), výchovného poradcu a člena vedenia školy.
2. Triedni učitelia si na vyšetrenie prizvú daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil a výchovného poradcu (pri zachovaní dôvernosti).
O danom vyšetrení **spíšu zápis**, pričom tento odovzdajú v jednom vyhotovení:
 - a) zákonnému zástupcovi obete a agresora,
 - b) výchovnému poradcovi,
 - c) jeden exemplár vložia do osobného spisu žiaka.V zápise popíšu skutočnosť, vyjadrenia agresora a obete a navrhnú opatrenia na riešenie.
3. Triedni učitelia agresora a obete v spolupráci s výchovným poradcom **si pozzú na pohovor rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov**. Aj o tomto stretnutí spíšu zápis (pri zachovaní dôvernosti). K pohovoru prizvú aj člena vedenia školy.
4. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obete, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov **riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe** v súlade so školským poriadkom školy, pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. - Trestný zákon a zákonom č. 372/1990 Z. z. - Zákon SR o priestupkoch.
5. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať **pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu**. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

6. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak školy, je povinný okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, výchovného poradcu, v ich neprítomnosti člena vedenia školy.

Čl. 7

Metódy riešenia šikanovania

1. **Pre vyšetrenie šikanovania žiakov v našej škole sa použijú tieto metódy:**
 - a) zaistenie ochrany obetiam,
 - b) rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou a agresormi,
 - c) nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami - **nikdy nekonfrontovať obeť a agresora**,
 - d) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov žiakov,
 - e) kontaktovanie špecializovaných inštitúcií (CPPPaP, diagnostické centrum atď.). Kontakt zabezpečuje výchovný poradca.
 - f) využitie anonymnej dotazníkovej metódy.

2. **Pri výskyte skupinového násillia voči obeť sa použije tento postup:**
 - a) okamžitá pomoc obeť,
 - b) dohoda riaditeľa školy s výchovným poradcom, triednymi učiteľmi a s ostatnými pedagogickými zamestnancami školy na postupe vyšetrovania,
 - c) vlastné vyšetrenie,
 - d) zabránenie možnej krivej výpovede agresorov, ich izolácia bez možnosti dohodnúť sa na spoločnej výpovedi,
 - e) pokračujúca pomoc a podpora obeť,
 - f) nahlásenie prípadu polícii - rozhodne riaditeľ školy,
 - g) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov žiakov - zabezpečia triedni učitelia,
 - h) kontaktovanie špecializovaných inštitúcií.

Čl. 8

Opatrenia na riešenie situácie

V prípade, že sa vyskytne prípad šikanovania, sa použijú tieto opatrenia:

1. **Opatrenia pre obeť:**
 - a) odporučiť rodičom žiakov vyhľadať odbornú starostlivosť (hlavne CPPPaP),
 - b) zorganizovať skupinový intervenčný program riaditeľa školy v spolupráci s CPPPaP,
 - c) informovanie a poradenstvo pre rodičov žiakov.

2. **Opatrenia voči agresorov:**
 - a) odporučiť rodičom agresorov vyhľadať odbornú pomoc,
 - b) výchovné opatrenia – pokarhanie triednym učiteľom, pokarhanie riaditeľkou školy,

- c) preložiť žiaka do inej triedy,
- d) znížiť známku zo správania,

3. **Opatrenia v mimoriadnych prípadoch:**

- a) odporučiť rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt do liečebno-výchovného sanatória,
- b) oznámiť príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny - sociálno-právna ochrana detí za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov,
- c) oznámiť príslušnému útvaru Policajného zboru SR, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, **že bol spáchaný trestný čin alebo čin inak trestný** (u maloletých).

Čl. 9

Spolupráca školy s rodičmi žiakov a ďalšími inštitúciami

1. Pri podozrení na šikanovanie žiaka sú koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov, výchovný poradca, **ale hlavne triedni učitelia povinní upozorniť rodičov žiakov:**
 - a) aby si všímali možné príznaky šikanovania a
 - b) súčasne im ponúknuť pomoc.Táto povinnosť platí tak pre rodinu obete ako aj pre rodinu agresora.
2. Pri pohovore s rodičmi sú učitelia povinní dbať na taktný prístup a najmä zachovanie dôvernosti informácií.
3. Spoluprácu pri danej problematike so špecializovanými inštitúciami za školu zabezpečuje výchovný poradca a koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov.
4. Pri podozrení, že šikanovanie naplnilo skutkovú podstatu priestupku alebo trestného činu, je riaditeľ školy povinný oznámiť túto skutočnosť príslušnému útvaru PZ SR.
5. Riaditeľ školy je povinný bez zbytočného odkladu oznámiť orgánu sociálno-právnej ochrany skutočnosti, ktoré ohrozujú žiaka, alebo že žiak spáchal trestný čin, prípadne opakovane páchal priestupky.

Čl. 10

Všeobecné a záverečné ustanovenia

1. Základným preventívnym opatrením základnej školy je princíp: **„Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách!“**
2. Formy správania a konania uvedené v čl. 3 tejto smernice nie sú v žiadnom prípade **neškodným humorom a zábavou.**

3. Úlohou vedenia školy, všetkých pedagogických a nepedagogických zamestnancov školy **je vytvoriť pozitívnu klímu v škole**, aby sa predchádzalo prejavom antisociálneho správania jednotlivcov alebo skupín žiakov.
4. Táto smernica je v súlade s pravidlami správania a konania žiakov vrátane sankcií za ich porušenie zapracovanými v školskom poriadku školy.
5. Výchovný poradca ako aj koordinátor prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov zapracujú ustanovenia tejto smernice do svojich plánov práce.
6. S touto smernicou sú povinní oboznámiť žiakov školy všetci triedni učitelia a túto skutočnosť zapísať do preberaného učiva v časti „**triednická hodina**“.
7. S touto smernicou boli oboznámení všetci pedagogickí zamestnanci školy na zasadnutí pedagogickej rady konanom dňa 27.08.2017, čo potvrdili svojím podpisom na prezenčnej listine.
8. Vedenie školy zabezpečí vzdelávanie v oblasti prevencie šikanovania najmä triednych učiteľov, koordinátorov prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov a výchovného poradcu.
9. S touto smernicou oboznámia rodičov, resp. zákonných zástupcov žiaka na rodičovských združeniach jednotlivých tried.
10. Táto smernica bude zverejnená na informačnej tabuli školy (pre žiakov), v zborovni školy (pre pedagogických a nepedagogických zamestnancov školy a triednych učiteľov) ako aj na internetovej stránke školy.
11. Táto smernica nadobúda platnosť a účinnosť dňom 1. septembra 2017.
12. Nadobudnutím účinnosti tejto smernice sa ruší SMERNICA SM-09/2010 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školskom prostredí.
13. Príloha: 1. Metodické usmernenie k prevencii a riešeniu agresívneho správania žiakov v základných školách.

**Metodické usmernenie k prevencii a riešeniu agresívneho správania žiakov
v základných školách**

V súlade s Metodickým usmernením MŠ SR č. 7/2006 - R z 28. marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach, ktoré nadobudlo účinnosť 1. apríla 2006, Školský úrad Zvolen doporučuje vypracovať smernicu na podmienky školy.

Riaditelia škôl zodpovedajú za systémové aktivity škôl v oblasti prevencie šikanovania a agresivity. V rámci účinnej prevencie šikanovania je pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie dôležité

- a) vytvoriť pozitívnu klímu,
- b) zabezpečiť spoluprácu rodičov, žiakov a zamestnancov školy,
- c) v školskom poriadku školy presne stanoviť pravidlá správania vrátane sankcií,
- d) zaistiť v súlade s pracovným poriadkom zvýšený dozor pedagogických zamestnancov počas prestávok v „kritických zónach školy“,
- e) pedagogických zamestnancov oboznámiť so systémom prevencie šikanovania,
- f) informovať pedagogických zamestnancov, žiakov, zákonných zástupcov o tom, čo robiť v prípade, keď sa dozvedia o agresívnom správaní žiakov,
- g) zabezpečiť vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania a agresívneho správania,
- h) spolupracovať s odborníkmi CPPPP,
- i) v pracovnom poriadku školy vymedziť oznamovaciu povinnosť pre pedagogických aj nepedagogických zamestnancov,
- j) v prípade, že na škole pracujú aj žiacke školské rady, zabezpečiť, aby participovali na riešení negatívnych účinkoch správania.

Čo môže upozorniť na šikanovanie v triede?

- a) zhoršenie vzťahov v triede,
- b) vtieravé správanie agresora,
- c) utiahnuté správanie obete,
- d) stráž pri dverách,
- e) dieťa čaká, kým odídu ostatní zo školy,
- f) obeť stojí cez prestávku pri kabinete učiteľov,
- g) obeť sa bojí počas hodiny ísť na WC,
- h) zhoršenie správania obete,
- i) zhoršenie prospechu obete,
- j) zvýšená chorľavosť,
- k) rodičia vyslovia obavy zo šikanovania,
- l) obeť máva „náhodné“ zranenia,
- m) veci obete sú zrazu v neporiadku.